

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра цивільного права та процесу

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Охорона сімейних прав та інтересів при здійсненні правоохоронної діяльності» вибіркового компоненту освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань – 26 Цивільна безпека

Спеціальність – 262 Правоохоронна діяльність

Харків (Вінниця)2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільного права та процесу (протокол від 23.08.2023 р. № 8)

Розробник:

1. Доцент кафедри цивільного права та процесу, канд. юрид. наук, доцент
Кириченко Тетяна Сергіївна.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, канд. юрид. наук, доцент Зайцев Олексій Леонідович.
2. Професор кафедри цивільного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, професор Борисова Валентина Іванівна.

1. Опис навчальної дисципліни

на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – <u>3</u> Загальна кількість годин – <u>90</u> Кількість тем – <u>7</u>	<u> </u> – 26 Цивільна безпека (шифр галузі) (назва галузі знань) <u>262</u> Правоохоронна діяльність; (код спеціальності) (назва спеціальності) <u>перший (бакалаврський)</u> (назва СВО)	Навчальний курс <u>2</u> (номер) Семестр <u>3</u> (номер) Види підсумкового контролю: <u>залік</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>30</u> ; (години)		Лекції – <u>4</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>14</u> ; (години)		Семінарські заняття – <u>4</u> ; (години)
Самостійна робота – <u>60</u> ; (години)		Самостійна робота – <u>80</u> ; (години)

Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>30</u> ; (години)		Лекції – <u>4</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>14</u> ; (години)		Семінарські заняття – <u>4</u> ; (години)
Самостійна робота – <u>60</u> ; (години)		Самостійна робота – <u>80</u> ; (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни «Охорона сімейних прав та інтересів при здійсненні правоохоронної діяльності» є ознайомлення здобувачів із сучасними тенденціями охорони сімейних прав та інтересів при здійсненні правоохоронної діяльності, сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти правової культури, опануванню необхідними теоретичними положеннями, які вироблені наукою сімейного права, засвоєнню нормативного матеріалу, закріпленого системою законодавства України, ознайомленню з практикою застосування сімейно-правових норм, розвиткові навичок тлумачення та застосування норм сімейного законодавства в процесі професійної діяльності.

Завдання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Охорона сімейних прав та інтересів при здійсненні правоохоронної діяльності» є:

- опанування здобувачами вищої освіти теоретичним змістом курсу;
- формування у здобувачів вищої освіти необхідних практичних навичок роботи з засвоєним матеріалом.
- навчитися застосовувати на практиці положення сімейного та цивільного законодавства;
- навчитися аналізувати судову практику застосування норм сімейного права.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна тісно пов'язана з наступними навчальними дисциплінами: цивільне право, цивільне процесуальне право, трудове право, нотаріат, адвокатура, адміністративний процес, кримінальний процес.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: еволюцію, сучасний стан та місце сімейного права у національній системі права, основні тенденції розвитку сімейного права, предмет та метод сімейно-правового регулювання, основні джерела сімейного права України, основні сімейно-правові інститути, їх основні засади та зміст, особливості сімейно-правового статусу фізичних осіб, їх права та обов'язки в галузі сімейного права, загальні засади захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

вміти: орієнтуватися у системі сімейного права, застосовувати норми сімейного права України при здійсненні професійної діяльності, будувати свої відносини з членами власної сім'ї та родичами з урахуванням свого сімейно-правового статусу, який визначається нормами сімейного права України, аргументовано відстоювати власну позицію з урахуванням основних положень науки сімейного права та сімейного законодавства України.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни

<p>Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності</p>	<p>Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми регулювання правовідносин у сфері сімейного права, завдяки правоохоронній діяльності, певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Застосування певних теорій та методів приватного права і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності органів внутрішніх справ..</p> <p>ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>
---	---

	<p>ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.</p> <p>ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СК2. Здатність професійно оперувати категоріально-понятійним апаратом сімейного права.</p> <p>СК3. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності, а також при конфліктних ситуаціях для регулювання сімейних відносин, особливо при участі правоохоронних органів.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.</p> <p>СК5. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК6. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК7. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості та суспільства, протидіяти нелегальній(незаконній) міграції. тероризму та торгівлі людьми.</p> <p>СК10. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.</p>
--	--

	СК11. Здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків).
	СК12. Здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця. причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізувати напрями і заходи її запобігання.
Результати навчання	РН 1. Розуміти історичний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.
	РН 2. Організовувати культурний діалог на рівні необхідному для ефективної професійної діяльності.
	РН 3. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.
	РН6. Розуміти принципи і мати навички етичної поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності.
	РН.7.Здійснювати координацію діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні злочини адміністративні правопорушення та події.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Сім'я як об'єкт правової охорони. Право особи на сім'ю. Органи внутрішніх справ, як дієвий регулятор сімейних правовідносин.

Поняття сім'ї як об'єкт правової охорони . Юридичні ознаки сім'ї. Право особи на сім'ю. Органи внутрішніх справ, як дієвий регулятор сімейних правовідносин.

ТЕМА № 2. «Конституційні права людини на невтручання в особисте і сімейне життя в Україні. Компетенція органів внутрішніх справ України щодо реалізації правоохоронної функції щодо охорони цих прав».

Акти сімейного законодавства України. Значення та порядок застосування міжнародних договорів при регулюванні сімейних відносин. Регулювання сімейних відносин за допомогою договорів. Значення постанов Пленуму Верховного Суду та судової практики при регулюванні сімейних відносин. Реалізація правоохоронної функції щодо охорони цих прав правоохоронними органами.

ТЕМА № 3. «Правове регулювання сімейних відносин. Справи окремого провадження про встановлення фактів, що мають значення для охорони сімейних прав та інтересів. Поняття та види сімейних правовідносин».

Загальна характеристика сімейних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Відносини родинності та свояцтва та їх правове значення. Справи окремого провадження про встановлення фактів, що мають значення для охорони сімейних прав та інтересів.

ТЕМА № 4. «Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав. Охорона та захист сімейних прав, їх співвідношення». Здійснення сімейних прав. Охорона та захист сімейних прав, їх співвідношення. Форми та способи захисту сімейних прав та інтересів. Відповідальність у сімейному праві.

ТЕМА № 5. «Правові форми сімейного життя чоловіка та жінки. Проблеми врегулювання сімейного життя правоохоронними органами». Поняття шлюбу та його ознаки. Умови укладення шлюбу. Порядок укладення шлюбу. Правозгідність шлюбу. Поняття та види недійсних шлюбів. Проблеми врегулювання сімейного життя правоохоронними органами.

ТЕМА № 6. «Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Майнові правовідносини подружжя та осіб, які проживають у фактичних відносинах». Загальна характеристика особистих немайнових правовідносин подружжя. Особисті немайнові обов'язки подружжя. Здійснення особистих немайнових прав та виконання обов'язків подружжя. Майнові правовідносини подружжя. Майнові правовідносини осіб, які проживають у фактичних відносинах

ТЕМА № 7. «Насильство в сім'ї, як фактор руйнування сімейних відносин». Історичні аспекти становлення проблеми насильства в сім'ї. Законодавство України з попередження насильства в сім'ї. Поняття насильства в сім'ї, його види та форми. Гендерні витоки насильства в сім'ї. Основні теорії насильства. Міфи і факти про насильство в сім'ї та насильство щодо дітей.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота

Семестр № 3							
Тема № 1: Сім'я як об'єкт правової охорони. Право особи на сім'ю. Органи внутрішніх справ, як дієвий регулятор сімейних правовідносин.	4	2	2			8	
Тема № 2: Конституційні права людини на невтручання в особисте і сімейне життя в Україні. Компетенція органів внутрішніх справ України щодо реалізації правоохоронної функції щодо охорони цих прав.	5	2	2			9	
Тема № 3: Правове регулювання сімейних відносин. Справи окремого провадження про встановлення фактів, що мають значення для охорони сімейних прав та інтересів.	4	2	2			9	
Тема № 4: Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Охорона та захист сімейних прав, їх співвідношення.	4	2	2			8	
Тема № 5: Правові форми сімейного життя чоловіка та жінки. Проблеми врегулювання сімейного життя правоохоронними органами.	4	2	2	2		9	
Тема № 6: Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Майнові правовідносини подружжя та осіб, які проживають у фактичних відносинах.	4	2	2			8	
Тема № 7: Насильство в сім'ї, як фактор руйнування сімейних відносин.	8	2	2			9	
Всього за семестр № 3:	30	14	14	2		60	екзамен

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання на базі повної загальної середньої освіти)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 7							
Тема № 1: Сім'я як об'єкт правової охорони. Право особи на сім'ю. Органи внутрішніх справ, як дієвий регулятор сімейних правовідносин .	2	2	2	2		12	

Тема № 2: Конституційні права людини на невтручання в особисте і сімейне життя в Україні. Компетенція органів внутрішніх справ України щодо реалізації правоохоронної функції щодо охорони цих прав.	2	2	2			11	
Тема № 3: Правове регулювання сімейних відносин. Справи окремого провадження про встановлення фактів, що мають значення для охорони сімейних прав та інтересів.						12	
Тема № 4: Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Охорона та захист сімейних прав, їх співвідношення.	2					11	
Тема № 5: Правові форми сімейного життя чоловіка та жінки. Проблеми врегулювання сімейного життя правоохоронними органами.			2	2		11	
Тема № 6: Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Майнові правовідносини подружжя та осіб, які проживають у фактичних відносинах. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя.	2		2			11	
Тема № 7: Насильство в сім'ї, як фактор руйнування сімейних відносин. Майнові права та обов'язки подружжя.	2		2			12	
Всього за семестр № 3:	10	4	4	2		80	залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
	Тема № 1: Сім'я як об'єкт правової охорони. Право особи на сім'ю. Органи внутрішніх справ, як дієвий регулятор сімейних правовідносин.		Менджул М. В. Поняття та зміст права на сім'ю. Закарпатські правові читання: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (19-21 квітня 2018). Ужгород, 2018. С. 254–258.
	1. Поняття «члена сім'ї» у законодавстві. 2. Генезис інститутів ювенальної превентивної діяльності в Україні.		
	Тема № 2: Конституційні права людини на невтручання в особисте і сімейне життя в Україні. Компетенція органів внутрішніх справ України щодо реалізації правоохоронної функції щодо охорони цих прав.		
	1. Міжнародні договори як джерело сімейного права України. 2. Загальні принципи діяльності органів внутрішніх справ.		Романюк Я. Сімейний кодекс України: новели, судова практика застосування // Право України: юрид. журн. / засн. Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім.

			В.М.Корецького НАН України, НУ "Юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого" та ін. – 2013. – № 10. – С. 30-44.
		Тема №3: Правове регулювання сімейних відносин. Справи окремого провадження про встановлення фактів, що мають значення для охорони сімейних прав та інтересів.	Сімейне право України: підручник: Затверджено МОН України / авт. кол.: Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, К.М. Глиняна та ін. – К. : Істина, 2010. – 320 с.
		1. Об'єкти сімейних правовідносин. 2. Особливості розгляду справ окремого провадження.	
		Тема № 4: Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Охорона та захист сімейних прав, їх співвідношення.	Синегубов О.В. Загальні положення здійснення права дитини на сім'ю. Форум права. 2013. № 4. С. 368.
		1. Охорона та захист сімейних прав та інтересів органами опіки та піклування.	
		Тема № 5: Правові форми сімейного життя чоловіка та жінки. Проблеми врегулювання сімейного життя правоохоронними органами.	Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорстокому поводженню і безкарності : науково-практичний посібник для суддів / За заг. ред. проф. Маляренка В.Т. К.: «К.І.С», 2011. 320 с.
		1. Основні принципи діяльності Національної поліції щодо забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні.	
		Тема № 6: Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Майнові правовідносини подружжя та осіб, які проживають у фактичних відносинах Особисті немайнові права та обов'язки подружжя.	Апопій І. В. Сімейне право України: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. та допов. К.: Центр учбової літератури, 2011. 360 с.
		1. Зміст права на особистий розвиток	
		Тема № 7: Насильство в сім'ї, як фактор руйнування сімейних відносин.	Дутко А. О., Мних С. Р. Поняття та ознаки сім'ї за
		1. Причини та умови вчинення насильства в сім'ї. Кримінологічні характеристики кривдників та жертв сімейного насильства.	

		Психологічні особливості особистостей та поведінки членів сім'ї, в якій чиниться насильство.	законодавством України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. № 3. С. 106.
		2. Досвід зарубіжних країн у подоланні насильства в сім'ї.	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Роль правоохоронних органів в демократичній державі
2. Звичаї у сімейному праві.
3. Поняття правоохоронного органу.
4. Види сімейних правовідносин.
5. Принципи та суб'єкти правоохоронної діяльності
6. Здійснення сімейних прав та виконання обов'язків неповнолітніми.
7. Правозгідність шлюбу.
8. Порядок реєстрації шлюбу з особами, засудженими до позбавлення волі.
9. Функціональне призначення правоохоронної діяльності
10. Загальна характеристика реформ організації та діяльності правоохоронних органів країн Європейського Союзу
11. Правові наслідки розірвання шлюбу.
12. Захист права на материнство (батьківство).
13. Правове забезпечення правоохоронної діяльності.
14. 2. Правовий статус правоохоронних органів у контексті Конституції України.
15. Правоохоронної функції держави.
16. Принципи побудови правоохоронної системи? 5.
17. Суть вертикальної та горизонтальної збалансованості правоохоронної системи
18. Права та обов'язки по утриманню чоловіка та жінки, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу між собою.
19. Сімейні права фізичних осіб у правовідносинах, які виникають при застосуванні лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій.
20. Порядок та наслідки усиновлення дитини, яка є громадянином України, іноземцями.
11. Правовий статус батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Джерела сімейного права.
2. Місце сімейного права в системі права.

3. Поліція в системі органів охорони правопорядку
4. Поняття та загальна характеристика сімейних правовідносин.
5. Національна поліція в організаційно-правовому механізмі забезпечення конституційних прав і свобод людини
6. Особисті та майнові права та обов'язки подружжя.
7. Поняття та особливості укладення шлюбного договору.
8. Регулювання майнових відносин подружжя в шлюбному договорі.
9. Поділ спільного майна подружжя.
10. Припинення шлюбу шляхом розлучення у судовому порядку.
11. Умови, порядок та правові наслідки визнання шлюбу недійсним.
12. Досвід правового регулювання діяльності правоохоронних органів в зарубіжних країнах
13. Аліментні відносини між подружжям.
14. Аліментні відносини між батьками та дітьми.
15. Соціальна ефективність державної служби в правоохоронній сфері
16. Право дитини на виховання в сім'ї.
17. Встановлення та оспорування батьківства (материнства).
18. Компетенція органів внутрішніх справ у сфері охорони громадського порядку і безпеки
19. Вирішення спорів між батьками з питань виховання дітей.
20. Функції органів внутрішніх справ по забезпеченню громадської безпеки при надзвичайних ситуаціях
21. Правові наслідки протиправної поведінки батьків при здійсненні батьківських прав.
22. Взаємодія органів внутрішніх справ з Національною гвардією України в процесі охорони громадського порядку у надзвичайних умовах
23. Підстави, порядок та правові наслідки позбавлення батьківських прав та відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.
24. Особливості компетенції та повноважень органів Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки
25. Поняття усиновлення. Умови, порядок та правові наслідки усиновлення.
26. Інформаційне забезпечення публічної безпеки в Україні
27. Інститут опіки та піклування в сімейному праві, правовий статус та функції органів опіки та піклування.
28. Договір про патронат.

6. Методи навчання

Метою лекційного курсу є засвоєння теоретичних проблем науки сімейного права, основних положень чинного законодавства, а також практики його застосування.

Аудиторні заняття проводяться у формі семінарських занять, на яких здобувачі вищої освіти повинні приймати участь у дискусії навколо попередньо визначених тем, виступати з рефератами або іншими тезами виступів, вміти формулювати і відстоювати свою позицію.

Самостійне оволодіння та поглиблення знань полягає у вивченні рекомендованої навчальної та теоретичної літератури, а також джерел сімейного права. Обсяг, зміст і форма індивідуальної роботи із здобувачами вищої освіти визначаються викладачем. Це може бути участь у науковому дослідженні, написання реферату, участь у науково практичній конференції наукового товариства тощо.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Сім'я у соціологічному та юридичному сенсі.
2. Юридичні ознаки сім'ї.
3. Сучасна правова доктрина про сім'ю.
4. Право людини на свободу та недоторканність за національним законодавством.
5. Термін «право на приватність»: поняття та підстави його обмеження.
6. Основні напрями державної політики щодо регулювання сімейних прав та інтересів.
7. Роль органів внутрішніх справ у забезпеченні охорони сімейних прав та інтересів.
8. Акти сімейного законодавства України.
9. Поняття «особисте і сімейне життя» з точки зору Європейського суду.
10. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність людини в діяльності судових і правоохоронних органів.
11. Поняття та види сімейних правовідносин.
12. Загальна характеристика сімейних правовідносин.
13. Особливості сімейних правовідносин.
14. Загальні засади регулювання сімейних відносин.
15. Загальні засади регулювання сімейних відносин.
16. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин.
17. Елементи сімейних правовідносин.
18. Об'єкт, суб'єкт та зміст сімейних правовідносин.
19. Регулювання сімейних відносин за допомогою договорів.
20. Поняття та види договорів, за допомогою яких здійснюється регулювання сімейних відносин.
21. Справи окремого провадження про встановлення фактів, що мають значення стосовно охорони сімейних прав та інтересів.
22. Здійснення сімейних прав.
23. Поняття суб'єктивного сімейного права.
24. Виконання сімейних обов'язків.
25. Поняття суб'єктивного сімейного обов'язку.
26. Поняття охорона та захист сімейних прав, їх співвідношення.
27. Форми та способи захисту сімейних прав та інтересів.

28. Відповідальність у сімейному праві. Поняття та види відповідальності у сімейному праві.
29. Правові форми сімейного життя чоловіка та жінки.
30. Поняття шлюбу та його ознаки.
31. Фактичні відносини, як форма сімейного життя чоловіка та жінки.
32. Альтернативні форми сімейного життя чоловіка та жінки.
33. Проблемні питання регулювання сімейних відносин правоохоронними органами.
34. Загальна характеристика особистих немайнових правовідносин подружжя.
35. Поняття та особливості особистих немайнових правовідносин подружжя.
36. Здійснення особистих немайнових прав та виконання обов'язків подружжя.
37. Майнові правовідносини подружжя та осіб, що проживають у фактичних відносинах.
38. Захист прав та інтересів подружжя та осіб, які проживають у фактичних відносин.
39. Психологічне насильство в сім'ї – визначення, аспектів, основні напрями здійснення психологічної підтримки.
40. Загальні проблеми юрисдикційного захисту осіб, постраждалих від насильства в сім'ї (домашнього насильства).
41. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання.
42. Інноваційні форми й методи соціальної роботи з сім'єю.
43. Мобільна група в межах пілотного проекту «Поліна» як ефективний інструмент реагування на домашнє насильство.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути э залік; тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських,

практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю заліку обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль залік, то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль залік оцінюється за національною шкалою. Для

переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі заліку, які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі заліку.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю заліку отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

Пропуск семінарських занять має бути завчасно відпрацьований до часу проведення заліку. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються викладачу усно.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82 – 89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.

75 – 81		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
68 – 74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60 – 67		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
35–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–34		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. Ватрас В.А. Поняття «Сім'ї» у сімейному праві України. Форум права. Харків. 2009. № 1. С. 83–91.
2. Красицька Л.В. Цивільно-правове регулювання особистих немайнових прав громадян : монографія. Донецьк : Донецький інститут внутрішніх справ МВС України, 2002. 164 с.
3. Менджул М. В. Поняття та зміст права на сім'ю. Закарпатські правові читання: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (19-21 квітня 2018). Ужгород, 2018. С. 254–258.
4. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар : із змінами та допов. станом на 1 верес. 2008 р. / З.В. Ромовська. – К.: Правова єдність, 2009. – 430 с.
5. Сімейне право України: підручник / Т.В. Боднар, В.С. Гопанчук, О.В.Дзера та ін. – Київ : Юрінком Інтер, 2016. – 519 с.
6. Сімейне право України: підручник: Затверджено МОН України / авт. кол.: Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, К.М. Глиняна та ін. – К. : Істина, 2010. – 320 с.

7. Сімейне право України: підручник: Затверджено МОН України / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 264с.
8. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар / С.Я. Фурса, Є.І.Фурса, О.О. Кармаза та ін. – К.: Вид. Фурса С.Я.: КНТ, 2008. – 1248 с.
9. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): Монографія / Відп. ред. Я.М. Шевченко. Хмельницький: Вид-во Хмельницьк. ун-ту упр. та права, 2007. 626 с.
10. Синегубов О.В. Загальні положення здійснення права дитини на сім'ю. Форум права. 2013. № 4. С. 368.
11. Цивільний кодекс України: Наук.-практ. коментар / За ред. Є.О. Харитонова. Х.: Одіссей, 2006. 1200 с.

Додаткова

1. Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорстокому поводженню і безкарності : науково-практичний посібник для суддів / За заг. ред. проф. Маляренка В.Т. К.: «К.І.С.», 2011. 320 с.
2. Апопій І. В. Сімейне право України: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. та допов. К.: Центр учбової літератури, 2011. 360 с.
12. Багач Е. М., Білоусов Ю. В. Сімейний кодекс України: науковопракт. коментар. К.: Ліга, 2010. 577 с. 3. Гузь Л. Є., Гузь А. В. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Х., 2011. 576 с.
3. Бринь Т.О. Питання забезпечення конституційних прав і свобод людини в сучасних умовах / Т.О. Бринь // Проблеми законності : респ. міжвід. наук. зб. – Вип. 84. – Х. – 2006. – С. 26–33.
4. Пейн Т. Права людини (текст) : монографія / Т. Пейн ; пер. з англ. І Савчак. – Львів : Літопис, 2000. – 48 с.
5. Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 09.12.1975. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_084#Text.
6. Дутко А. О., Мних С. Р. Поняття та ознаки сім'ї за законодавством України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. № 3. С. 106.
1. Дашо Т.Ю. Роль органів внутрішніх справ у забезпеченні прав, свобод та обов'язків людини і громадянина / Т.Ю. Дашо // Актуальні проблеми держави і права. – № 3. – С. 310–315.
2. Дякович М. М. Правове регулювання «фактичних шлюбних відносин» // Вісник Верховного суду України. – 2011. - №2. – С. 37-43
3. Жилінкова І.В. Дія норм сімейного законодавства у часі // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 4 (47). – С. 108 – 118.

4. Кравцова Т. Проблемні питання розлучення іноземців на території України // Юридична газета. – 2014. - №3-4. – С. 15-16
11. Загуменна Ю.О. Основні напрями забезпечення прав і свобод людини в діяльності органів внутрішніх справ України / Ю.О. Загуменна // Форум права. – 2010. – № 4. – 382 с.
12. Криштанович М. Діяльність ОВС щодо захисту прав і свобод людини як важлива умова забезпечення національної безпеки України / М. Криштанович // Науковий вісник. – 2013. – Вип. 12 «Демократичне врядування». – С. 34–38.
13. Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання від 10.12.1984. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text.
14. Коновалов Д. Сімейний кодекс України - шлях до Європи // Юридичний журнал : Правове видання / МОН України, НПУ імені М.П.Драгоманова. - 2004. - № 10. – С.72-75.
15. Лепех С. М. Сімейне право України: навч. посіб. Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. 318 с.
16. Орлова О.О. Катування, нелюдське та таке поводження чи покарання, що принижує людську гідність: розмежування понять. Науковий вісник ДДУВС. 2017. № 3. С. 63–65.
17. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
18. Серьогін В.О. Конституційне право особи на недоторканість приватного життя (прайвесі): проблеми теорії та практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01, 12.00.02 / В.О. Серьогін. – Х., 2011. – 415 с. 6. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних. – Київ: К.І.С, 2015. – 215 с.
19. Сімейне право України: навч. посіб. для студентів ЗВО / Ю. М. Фролов та ін. Донецьк: Донбас, 2014. 340 с.
20. Сімейне право України: підручник/ Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. К.: Юрінком Інтер, 2012. 264 с. 12. Сімейне право України: підручник / Т. В. Боднар, В. С. Гопанчук, О. В. Дзера та ін.; за заг. ред. Т. В. Боднар та О. В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
21. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : монографія. К. : КНТ, 2007. 626 с.
22. Червоний Ю. Поняття предмета і методу сімейного права України // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 4. – С.157-170.
23. Черновалюк Ю. Ю. Право особи на сім'ю за законодавством України. Актуальні проблеми держави і права, 2008. С. 216–221.
24. Шемчушенко Ю. С. Великий енциклопедичний юридичний словник. К. : Юрид. думка, 2007. 990 с.
25. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових

інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / За ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х.: ФО-П Колісник А.А., 2010. 768 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Рішення ЄСПЛ від 18.06.1971 у справі «Де Вільде (De Wilde), Оомс (Oovs) и Версип (Versyp) проти Бельгії». URL: <https://zakon.>
2. Бельо Л.Ю. Право на сім'ю, його зміст та особливості. http://lsey.org.ua/3_2022/14.pdf
3. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
4. Верховний Суд України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
5. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
7. Конвенція про права дитини: ратифіковано Постановою ВР № 789-XII від 27.02.91. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
8. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
9. Рішення Конституційного суду № 2-рп/2012 від 20.01.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#n51>
9. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
10. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
11. Майкут Х.В. Право на свободу та право на особисту недоторканість у контексті нормативного забезпечення та прецедентної практики Європейського суду з прав людини http://www.lsey.org.ua/4_2021/60.pdf
12. Кардаш А.В. Право на приватність як основоположне право людини <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34569/1>
13. Стахура Б.І. Роль органів внутрішніх справ у забезпеченні прав, свобод та обов'язків людини і громадян <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/.pdf>